

Образец за вклучување граѓански организации во процесот на изработка на Доброволен национален извештај за спроведување на Целите за одржлив развој во Република Северна Македонија

(пополнува организација/ здружението)

Подносител на иницијативата	Рурална Коалиција
Цел за одржлив развој	<p>(ве молиме наведете ја Целта за одржлив развој за која се однесува иницијативата)</p> <p>Да се стави крај на гладот, да се постигне безбедност на храна и подобрена исхрана и да се промовира одржливо земјоделство</p>
Таргет во рамките на Целта за одржлив развој	<p>(ве молиме, доколку има можност наведете го Таргетот во рамките на Целта за одржлив развој за која се однесува иницијативата)</p> <p>2.3. До 2030, да се удвои земјоделското производство и приходите на малите произведувачи на храна, особено жените, локалното население, семејните земјоделци, овчарите и риболовците, вклучувајќи преку безбеден и еднаков пристап до земјиште, други производствени ресурси и придонеси, знаење, финансиски услуги, пазари и можности за додавање на вредност и вработувања вон фарма</p> <p>2.4. До 2030, да се обезбедат одржливи системи за производство на храна и да се имплементираат отпорни земјоделски практики кои ја зголемуваат продуктивноста и производството, помагаат да се одржат екосистемите, го засилуваат капацитетот за приспособување кон климатските промени, екстремните временски услови, суши, поплави и други катастрофи и кои прогресивно го подобруваат земјиштето и квалитетот на почвата</p>
Индикатор во рамките на Целта за одржлив развој	<p>(ве молиме, доколку има можност наведете го Индикаторот во рамките на Целта за одржлив развој за која се однесува иницијативата)</p> <p>2.3.1. Обем на производство по работна единица, според класи на големина на претприемништва на земјоделство/овчарство/шумарство</p> <p>2.4.1* Процент на земјоделска област со одржливи земјоделски практики</p> <p>2.4.2* Процент на земјоделски домаќинства кои користат системи за наводнување во споредба со сите земјоделски домаќинства</p> <p>2.4.3* Процент на земјоделски домаќинства кои користат еко-пријателски ѓубрива споредено со сите земјоделски домаќинства кои користат ѓубрива</p>
Проблем/ предизвик	<p>(Кратко образложение за утврдениот проблем/ предизвик (не повеќе од 250 зборови))</p> <p>Во однос на овие два таргета кои што се погоре наведени предизвикот ќе биде во делот како да се достигне она што е поставено како таргет односно како да се удвои земјоделското производство и како да се</p>

	<p>дојде до одржливи земјоделски практики, а многу полесно ќе оди делот на мерењето на индикаторите затоа што во однос на сите поставени индикатори може да се извлечат податоците преку Државниот завод за статистика и Министерството за земјоделство. Во делот на удвојувањето на земјоделските приходи и производство главниот предизвик се достапноста на финансиите и поддршката на малите семејни земјоделски стопанства, како и цената на земјоделските производи, но потешкотии се јавуваат и во делот на промената на свеста кај земјоделците и ставање на додадена вредност на производите кои што секогаш имаат повисока цена од оние кои што се продаваат како сурови и непреработени. Предизвик од друга страна е исто така и создавањето на одржливи системи за производство на храна, па уште и со примена на еко-практики и отпорни кон климатските промени, па токму тука ќе треба да се вложат и поголеми напори за достигнување на зацртаното, иако не е невозможно туку ќе треба само правилно да се изградат и насочат аграрните политики и финансиската поддршка, но ќе мора да се врати и атрактивноста на самото земјоделско производство и живеењето во руралните средини кое што во моментот го нема, па се соочуваме со испразнети села, необработени површини итн.</p>
<p>Решение/ Идеа</p>	<p>(Кратко образложение за предлог решението/ идеата за надминување на проблемот. Може да се наведе и искуство, позитивни практики и примери од други држави (не повеќе од 250 зборови))</p> <p>За да се остварат поставените таргети потребно е во наредниот период да се промени во најголем дел политиката на доделување на субвенции и поддршка од страна на државата при што истата да биде повеќе насочена кон помалите семејни земјоделски стопанства кои што и имаат најголем проблем да ја достигнат одржливоста на сопственото производство, понатаму информациите за достапните финансиски средства што национални, што преку ИПАРД програмата да бидат достапни директно во руралните средини на терен, но во исто време или да се овозможи обезбедување на национален гарантен фонд каде што делот кој што треба да го обезбеди земјоделецот би го обезбедила државата и тоа го има внесено во националните програми, но сега е достапно само за големите преработувачки капацитети. Исто така да се отворат посебни линии на земјоделски кредити во банките со ниска каматна стапка, каде што освен земјиштето и животните би биле прифатливи како гаранција или да се оди до таму, да се отвори и посебна земјоделска банка како што на пример тоа е случајот со Франција. Реална примена на добрата земјоделска пракса да биде задолжителен услов и за формирање на нови семејни земјоделски стопанства, но и за постоечките, па секоја непримена да резултира со неисплаќање на субвенции или двојно да се даваат на оние земјоделски стопанства кои што применуваат вакви практики и секако огромен број на кампањи, едукативни сесии, студиски патувања, размена на позитивни примери и практики, успешни приказни. Да се развијат и посебни мерки кои што ќе го поттикнуваат ставањето на додадена вредност на производите преку пакување, минимална преработка во домашни услови итн., а и да се овозможи продажба од дома или директно од фарма во што има првични чекори направено, но е потребно тоа да се воведо во пракса за производи и од животинско и од растително потекло усогласно со ЕУ директивите. Примена на веќе донесените закони кои што се усогласени со ЕУ.</p>

<p>Подносител на иницијативата</p>	<p>Рурална Коалиција</p>
<p>Цел за одржлив развој</p>	<p>(ве молиме наведете ја Целта за одржлив развој за која се однесува иницијативата) Цел 5. Да се постигне родова еднаквост и да се овластат сите жени и девојчиња</p>
<p>Таргет во рамките на Целта за одржлив развој</p>	<p>(ве молиме, доколку има можност наведете го Таргетот во рамките на Целта за одржлив развој за која се однесува иницијативата)</p> <p>5.1 Да се стави крај на сите видови дискриминација против жените и девојчињата, насекаде</p> <p>5.4 Да се препознае и вреднува неплатената нега и домашната работа преку одредбите и политиките за јавни услуги, инфраструктурата и социјалната заштита, како и промоцијата на заедничките одговорности во едно домаќинство и во едно семејство кои ќе се сметаат за национално соодветни</p> <p>5.5 Да се осигури целосното и ефективното учество и еднакви можности за жените за водство на сите нивоа каде се носат одлуки во политичкиот, економскиот и јавниот живот</p> <p>5.а Да се направат реформи со цел да им се дадат на жените еднакви права за економски ресурси, како и пристап до сопственост и контрола на земјиште и други форми на имот, финансиски услуги, наследство и природни ресурси, во согласност со националните закони</p> <p>5.б Да се засили употребата на оспособувачка технологија, особено информатичка и комуникациска технологија, со цел промовирање на овластување на жените</p> <p>5.в Да се усвојат и засилат разумни политики и применливи легислативи за промоција на родова еднаквост и овластување на сите жени и девојчиња, на сите нивоа</p>
<p>Индикатор во рамките на Целта за одржлив развој</p>	<p>(ве молиме, доколку има можност наведете го Индикаторот во рамките на Целта за одржлив развој за која се однесува иницијативата)</p> <p>5.1.1 Дали правните рамки се соодветни да промовираат, застапуваат и набљудуваат еднаквост и недискриминација на основа на пол</p> <p>5.4.1 Време поминато на неплатена домашна работа или нега според пол, возрасна група и локација</p> <p>5.5.1 Број на жени со позиции во национални парламенти и локални власти</p> <p>5.5.2 Број на жени со менаџерски позиции</p> <p>5.а.1 (а) Процент на луѓе со сопственост или сигурни права во врска земјоделско земјиште (од вкупното земјоделско население), според пол; и (б) дел на жени</p>

	<p>меѓу сопствениците или носителите на права над земјоделско земјиште, според вид на мандат</p> <p>5.a.2 Процент на земји каде правната рамка (вклучувајќи и обичајното право) гарантираат еднакви права за жените во поглед сопственост и/или контрола над земјиште</p> <p>5.б.1 Број на поединци кои поседуваат мобилен телефон, според пол</p> <p>5.в.1 Процент на земји со системи за следење и создавање јавни средства за родова еднаквост и овластување на жените</p>
<p>Проблем/ предизвик</p>	<p>(Кратко образложение за утврдениот проблем/ предизвик (не повеќе од 250 зборови))</p> <p>Родовата еднаквост и нејзиното практикување се особено критични во руралните средини и помалите населени места. Правната рамка во најголем дел е соодветна со онаа на ЕУ, но она што изостанува е практичната имплементација на законската рамка, односно комисиите за еднакви можности по општините се речиси целосно нефункционални и голем број од општините ни законската обврска еднаш годишно да доставуваат извештаи до Министерството за труд и социјална работа не ја исполнуваат, а камоли пак да се превземаат иницијативи кои што ќе ја унапредуваат родовата еднаквост Родов национален индекс е изработен, но истиот е премногу генерален и не дава поделба на пример по дејности, по место на живеење каде што би можеле да се идентификуваат јазовите. Понатаму, законските квоти кои што се сметаат за единствен ефикасен начин за унапредување на родовата еднаквост се однесуваат вообичаено за национално ниво и за учество, односно број на пратенички, но тоа го нема на пример за број на градоначалнички, кои што во моментот се само 4, за учество во управни и надзорни одбори, советнички итн. Земјиштето и неговото поседување од страна на жената сеуште и тоа како голем предизвик е со оглед на тоа што во земјава само 5% имаат земјиште на сопствено име и тоа најмногу поради повисокиот процент на субвенции кои што следуваат доколку имотот се води на име на жена, па дури ни ваквата мерка не го дава посакуваниот ефект. Нема воспоставен индикатор кој што би ја мерел домашната или неплатена работа на жената во семејството, а за комуникациска технологија или јавни средства кои што поттикнуваат или мерат овластување или родова еднаквост кај жените речиси и да нема.</p>

Решение/ Идеа	<p>(Кратко образложение за предлог решението/ идеата за надминување на проблемот. Може да се наведе и искуство, позитивни практики и примери од други држави (не повеќе од 250 зборови))</p> <p>Законската рамка која што е веќе донесена да се имплементира во пракса, истата да се прилагоди или да се дополни, а се со цел да се однесува и на локално ниво и да важи и за број на градоначалнички, членови на совети на општините, управни и надзорни одбори итн. Да се воспостави и редовно следи индикатор кој што ќе мери како и дали се менува сопственоста на земјиштето од страна на жената, да се воведат родово-базирани индикатори во секторот земјоделство и рурален развој и истите да се мерат и следат на редовна годишна основа, да се воведат мерки кои што ќе бидат наменети исклучиво за жени, особено во делот на претприемништвото и основањето на сопствени бизниси, редовна едукација на локалното население на тема родова еднаквост, воведување на концептот на родово-одговорно буџетирање по општините, да се направи компаративна анализа за користењето на јавните средства и комуникациската технологија во насока на мерење на учеството и влијанието на жената во процесите на донесување на одлуки како на локално, така и на национално ниво, да се воспостават индикатори за мерење на трудот во домаќинството и семејството и да се изработат мерки за барем минимален надомест на овој труд, како поранешната на пример, земјоделска пензија која што иако минимална им следувала на жените домаќинки кои што никогаш не биле дел од пазарот на трудот, да се усогласат законските регулативи во труд и социјала, пензиско и здравствено осигурување и законските решенија за земјоделство и рурален развој каде што ќе се поттикнува сопствеништвото од страна на жената кое што би било основа за пензиско и здравствено осигурување на жената, пресметан стаж, користење на породилно отсуство итн.</p>
---------------	---

Подносител на иницијативата	Рурална Коалиција
Цел за одржлив развој	<p>(ве молиме наведете ја Целта за одржлив развој за која се однесува иницијативата)</p> <p>Цел 13. Да се преземат итни мерки за борба против климатските промени и нивното влијание</p>
Таргет во рамките на Целта за одржлив развој	<p>(ве молиме, доколку има можност наведете го Таргетот во рамките на Целта за одржлив развој за која се однесува иницијативата)</p> <p>13.3 Да се подобри образованието, свесноста и човековите и институционалните капацитети за ублажување на климатските промени, за приспособување, за намалување на влијанијата и за рано предупредување</p>
Индикатор во рамките на Целта за одржлив развој	<p>(ве молиме, доколку има можност наведете го Индикаторот во рамките на Целта за одржлив развој за која се однесува иницијативата)</p> <p>13.б Да се промовираат механизми за создавање капацитети за ефективни планови и управувања, поврзани со климатските промени, за најмалку развиените земји и малите островски земји во развој, вклучувајќи фокусирање на жени, млади лица и локални и маргинализирани заедници</p>
Проблем/ предизвик	(Кратко образложение за утврдениот проблем/ предизвик (не повеќе од 250 зборови))

	<p>Можеби досега како земја се чувствувавме дека не придонесуваме кон климатските промени, но затоа пак од друга страна речиси секојдневно ги чувствуваме нивните влијанија и ефекти, а и државата за прв пат се зафати со сериозни активности и чекори на тој план особено преку работа на законот за климатска акција, носењето на национален план за климатска акција, стратегија итн. Дополнителен фактор кој што доведува до климатските промени, барем што се донесува до нашата земја е и земјоделското производство и работите по нивите, па се соочуваме сеуште со примена на препарати со висок процент на хемиски средства кои што во земјите на ЕУ речиси и да не се користат, а кај нас се сеуште присутни, особено поради потешкотиите да се прифатат промените во секторот, па така се загадува не само почвата, туку преку неа исто така и водата, па и воздухот, но и ние луѓето преку конзумирањето на храна. Кај локалните заедници сеуште овој проблем со климатските промени се смета за неважен, а исто така сме во период на истекување на стратегијата за земјоделство и рурален развој, па нареднава година барем во овој дел ќе се смета за клучна во делот како нашата земја да придонесе кон зголемување на едукацијата кај населението, особено онаа неформалната и преку изработката на потребните документи да влезе како една од земјите кои што ги имаат развиено стратегиите и плановите за ублажување на климатските промени.</p>
Решение/ Идеа	<p>(Кратко образложение за предлог решението/ идеата за надминување на проблемот. Може да се наведе и искуство, позитивни практики и примери од други држави (не повеќе од 250 зборови))</p> <p>Предизвикот со климатските промени многу ќе биде тешко да се надмине затоа што станува збор за глобална промена кон која што нашата земја може да придонесе кон донесување најпрво на сите законски решенија, стратегии и национални планови кои што се поврзани со климатските промени или т.н. климатска акција за што веќе првите чекори се направени меѓутоа треба уште многу затоа што законот е сеуште во драфт верзија, а сеуште треба да се работи на изработка на национални планови, стратегија за климатска акција, па и локални планови кои што ќе ги вклучуваат локалните заедници, жените и маргинализираните групи. Дополнително, при изработката на националната стратегија за земјоделство и рурален развој потребно ќе биде да се внесе дел за климатски промени и нивно ублажување со фокус на младите и жените кои што се занимаваат со земјоделска дејност, да има една меѓусекторска и меѓуинституционална соработка помеѓу различните сектори како на пример што е животна средина и земјоделство и со економија каде што исто така влегуваат дел од споменатите активности и полека но сигурно да се прифаќаат новите листи на хемиски препарати кои што се употребуваат во Европската Унија, да се внимава на загадувањето на природните ресурси, да се постават индикатори за број на посадени дрвја по жител во државата како што е случај со многу околни земји, повеќе да се користат обновливите извори на енергија итн., но она од што првично треба да се тргне е добра законска рамка која што ќе се имплементира и поголем број на национални и локални кампањи како и неформална едукација преку која што локалното население ќе се запознава и ќе ги применува предвидените мерки и активности, но и ќе стане свесно дека самите ние со нашите активности придонесуваме кон климатските промени.</p>